

УДК 657.411(477)

Кубік В. Д., ст. викладач; Хотенчук Я. А., викладач
Одеський національний економічний університет, м. Одеса

ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ В УКРАЇНІ

Важливе місце у стратегії діяльності підприємства займають проблеми ефективного формування, раціонального використання і управління власним капіталом.

Питання формування власного капіталу не одноразово поставали предметом наукових досліджень. Їх вивченню приділяли достатньо уваги як вітчизняні, так і зарубіжні вчені-обліковці. Проте ці питання були й залишаються актуальними для багатьох наукових пошуків. Аналіз різних точок зору щодо поняття власного капіталу свідчить про відсутність єдиного підходу до його визначення.

Власний капітал є важливою складовою серед джерел формування ресурсів підприємства. Облік власного капіталу має досить велике значення з огляду на важливість даного виду капіталу для підприємства. У відповідності до розділу 1 Н(с)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» власний капітал – це частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань. [1] Таке визначення не відповідає на питання, які критерії мають застосовуватися для визнання окремих елементів власного капіталу. Відповідь на це питання дає більш розгорнуте визначення власного капіталу, яке відображає його економічний зміст.

Наказом МФУ № 627 «Про затвердження Змін до деяких нормативно-правових актів Міністерства фінансів України з бухгалтерського обліку» від 27.06.2013 р. внесено суттєві зміни до Плану рахунків та Інструкції про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затвердженому Наказом Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 року № 291. Змінено назву рахунку 40 з «Статутний капітал» на «Зареєстрований (пайовий) капітал», відкрито нові субрахунки: 401 "Статутний капітал; 402 "Пайовий капітал"; 403 "Інший зареєстрований капітал"; 404 "Внески до незареєстрованого статутного капіталу. Змінено назву рахунку 41 з «Пайовий капітал» в «Капітал у дооцінках», цей рахунок призначений для обліку і узагальнення інформації про дооцінки (уцінки) необоротних активів і фінансових інструментів, які відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку відображаються у складі власного капіталу і розкриваються у звіті про фінансові результати. [2]

Щодо гармонізації обліку до міжнародних стандартів фінансової звітності, то ми можемо зробити висновок, що відображення інформації про власний капітал в Україні принципово не відрізняється від міжнародних стандартів. Це зумовлено тим, що при формуванні Положень (стандартів) бухгалтерського обліку фахівці керувалися МСФЗ. Відповідно до МСФЗ у звітності дещо звужений склад власного капіталу, так як вони носять рекомендаційний

характер. У МСФЗ статті власного капіталу є згрупованими, а в Україні П(С)БО – деталізовані, що дає змогу в звітності чітко відображати складові власного капіталу.

Міжнародні стандарти не надають однозначного – трактування власного капіталу. Деякі згадки щодо цього поняття містяться у МСФЗ № 1 – про розкриття інформації у звітності, у МСФЗ № 39 наведена класифікація фінансових інструментів, що інтерпретуються як капітал й зобов'язання, (МСФЗ 10) – надає інформацію щодо дивідендів, викуплених акцій тощо [3].

Як бачимо, стандарт, що регламентував би порядок обліку капіталу відсутній у міжнародній практиці. Відповідно цього немає у вітчизняних П(с)БО. Однак власний капітал є складним й багатограним об'єктом, облік якого у вітчизняних реаліях потребує чіткої регламентації.

Різноманітність поглядів вітчизняних та зарубіжних економістів свідчить про неоднозначність та багатоаспектність поняття “власний капітал”, що зумовлено його різносторонніми функціями. Неоднозначність трактування сутності та складових власного капіталу зумовлена, насамперед, його різноспрямованими функціями, які визначаються наявністю чотирьох суб'єктів економічних відносин, які в кожній країні мають свої інтереси у власному капіталі. Цими суб'єктами є власники, підприємство, кредитори та держава. Відповідно до інтересів власників капітал відображає обсяг їх прав. Для підприємства він виступає джерелом розширеного відтворення, а для кредиторів – критерієм оцінки надійності та гарантом виконання підприємством своїх зобов'язань. Державна зацікавленість полягає у зміцненні стабільності підприємства та його розвитку в інтересах всього суспільства.

Тому можна зробити висновок, що облік власного капіталу має важливе значення з огляду на те, що він використовується кредиторами для оцінювання кредитоспроможності підприємства. Окрім того, облік власного капіталу відіграє суттєву роль у стосунках між власниками підприємства, оскільки прибуток зазвичай розподіляється пропорційно частці у статутному капіталі кожного з власників чи засновників підприємства.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджено наказом МФУ від 07.02.13 р. № 73 зі змінами і доповненнями. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.nibu.factor.ua/ukr/info/instrbuh/npsbu1/>

2. Про затвердження Змін до деяких нормативно-правових актів Міністерства фінансів України з бухгалтерського обліку, наказ МФУ від 27.06.2013 р. № 627. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1242-13>

3. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://prou4ot.inf>